

๖. อุติฐานอุทธรปัญหา ๓๖

สมเด็จพระเจ้ามิลินท์ภูมินทรธิเบตมีพระราชโองการตรัสว่า ภนเต นาคเสน ข้าแต่พระนาคเสนผู้ประกอบด้วยปรีชาญาณ ภาสิต์ เจตน์ คำนี้สมเด็จพระพิชิตมารโมลีเจ้ามีพระพุทธฎีกาตรัสว่า ภิกษุควรมีเพียรในการบิณฑบาตเลี้ยงท้อง อย่าได้ประมาทลืมนอน และควรเป็นผู้ชวนขวยสำรวมท้อง อย่าได้บริโภคอาหารมากเกินไปประมาณ ปุน จ ครั้นนานมาแล้ว สมเด็จพระสังฆราชเจ้ามีพระพุทธฎีกาตรัสว่า ดูกรอุททายี บางคราวตถาคตนี้ ฉันจึงหันเพียงเสมอขอขอบมนตร์บ้าง ยิ่งกว่านี้บ้าง นี่แหละจะเชื่อคำหน้าหรือคำหลังก็จะผิด ครั้นจะเชื่อคำหลังคำหน้าก็จะผิด ออญ โห อันว่าปรีศนาอันนี้ อุกโต โภกโก มีเงื่อนไขเป็นสองไม่ต้องกัน นิมนต์พระเจ้าผู้เป็นเจ้าวิเศษนาให้แจ้งในกาลบัดนี้

พระนาคเสนถวายพระพรว่า มหาราช ขอถวายพระพรบพิตรพระราชสมภาร ซึ่งสมเด็จพระศาสดาจารย์มีพระพุทธฎีกาตรัสว่า ภิกษุไม่ควรประมาทในการบิณฑบาตเลี้ยงท้อง และควรเป็นผู้สำรวมท้องของตน พระพุทธฎีกานี้ปรากฏทั่วไปแก่พระอรหันต์เจ้า และพระปัจเจกสัมพุทธเจ้า และพระสังฆราชเจ้าทั้งหลาย และคำนั้นเป็นสภาวะจะกล่าวโดยแท้ในทางธรรม มหาราช ดูกรสมเด็จพระบพิตรพระราชสมภาร บุคคลประกอบการนี้ได้สำรวมท้องนั้น ปาณปิ หนติ ย่อมฆ่าสัตว์ซึ่งสัตว์บ้าง อทินนปิ อาทียติ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้บ้าง ปรทารปิ คจจติ ส้องเสพกามเมสุมิจฉาจารย์บ้าง มุสาปิ ภณติ เจริญมุสาต่อเสียด สัมผัสปลาปวาตตลกคณอง ผรุสวหายาบช้าต่ำทอล่อลงท่านเป็นการมุสาวาทบ้าง มชชปิ ปิวติ ตีมกินซึ่งสุรายาเมาเพื่อจะเลี้ยงท้องของอาตมาบ้าง มาตรการปี ชีวิตา โวโรเปติ ปลงเสียซึ่งชีวิตมารดาบิดาบ้าง ฆ่าเสียซึ่งพระอรหันต์บ้าง กระทำสังฆเภทและโลหิตุปบาทด้วยจิตอาฆาตประทุษร้ายบ้าง ทั้งนี้ก็หมายจะให้เกิดลาภสักการะเลี้ยงท้องของตนจึงกระทำไป จะเหมือนหนึ่งใครเล่าบพิตรพระราชสมภาร ปานดุจเทวทัต อุทเร อสณญโม มิได้สำรวมท้องของอาตมา สงฆ์ ภินทิตวา กระทำสังฆเภท เหตุฉะนี้จึงไปหม้อยู่ในอวิจันรรมีกำหนดกลับหนึ่ง นี่แหละสมเด็จพระพิชิตมารโมลีเจ้าพระองค์เห็นเหตุฉะนี้ และกิจเหล่านี้ซึ่งเป็นคล้ายกับที่ถวายวิเศษนามาแล้วนั้นเป็นอันมาก จึงตรัสสอนให้สำรวมท้องแห่งอาตมา

มหาราช ขอถวายพระพรบพิตรพระราชสมภาร เมื่อโยคาวจรเจ้าผู้ใด มิได้ประมาทลืมนอนมีเพียรชวนขวยในการสำรวมท้องแล้ว ก็อาจสำเร็จแก่จตุสัจจาภิสมัย คือจะได้สำเร็จแก่พระอริยาสัจทั้งสิ้น มีพระทุกขสัจเป็นต้น มีมคตสัจเป็นปรีโยสาน กระทำสามัญผลทั้งหลายให้แจ้ว และจะได้พระปฏิสัมภิตา ๔ พระสมาบัติ ๘ และอภิญญา ๖ ประการ ถึงซึ่งภาวะชำนาญคล่องแคล่ว สำเร็จในสมณธรรมทั้งปวง บพิตรพระราชสมภารจะไม่ได้สวนการทรงฟังบ้าง แลหรือ ว่ายังมีสุวรรณโปรดกนกแขกเต้าตัวหนึ่ง สำรวมท้องของอาตมา จนโลกโหวตตลอดถึงพิภพดาวดึงส์ สมเด็จพระอิริยวงศ์ต้องลงมาปฏิบัติสุวรรณโปรดกนกนั้น ให้ได้รับความสุข ด้วยเดชแห่งสุวรรณโปรดกนกนั้นคือสำรวมท้อง บริโภคอาหารพอให้ชีวิตเป็นไป สมเด็จพระไตรโลกโมลี

เจ้าทรงพิจารณาเห็นคุณทั้งหลายเป็นอันมากเห็นปานนี้ จึงมีพระพุทธรูปที่ตรัสห้ามมิได้บริโภคจนเหลือประมาณ ให้รับประทานพอควรแก่ท้อง สรรวมท้องของตนไว้ พระพุทธรูปที่ตรัสกับพระอภัยว่า ดูกรอภัย ตถาคตนี้บริโภคอาหารพอประมาณเสมอขออบาตรนี้บ้าง อุปเพกขาบางคาบเล่าตถาคตบริโภคยิ่งไปกว่านั้น สมเด็จพระสังฆราชเจ้าที่ตรัสทั้งนี้ด้วยสามารถพระองค์ขาดกิเลสสำเร็จแก่พระโพธิญาณแล้ว ได้กระทำกิจทุกอย่างอันเป็นจริยาของสมณะเสร็จสิ้นแล้ว มิใช่ผู้จะต้องศึกษาบำเพ็ญเพียงสืบต่อไป เปรียบปานดุจบุคคลเป็นโรคให้ลงให้รากและเป็นไข้ต่างๆ หมอก็ห้ามของแสลง เพื่อจะให้สบายหายโรคจึงห้ามของแสลงสรรพของของอาตมาไว้ฉันใด อนึ่งบุคคลที่ประกอบด้วยกิเลส ยังมีได้แจ้งเหตุในพระจตุราริยสังขันธ์นั้นเหมือนบุคคลเป็นไข้พึงให้สรรพท้องของอาตมาไปกว่าจะขาดจากกิเลส เมื่อขาดจากกิเลสแล้ว จะสรรพก็ได้ไม่สรรพก็ได้ อุปมาฉันใดนะบพิตรพระราชสมภาร เปรียบปานดุจแก้วมณีอันดีมีรัศมีเลื่อนประกายสรเป็นแก้วอันมีค่า มีชาติอันบริสุทธิ์สงสี จะได้มีกิจต้องขัดห้ามมิได้ อันพุทธรูปนั้นมิพระบารมีเปี่ยมแล้ว และจะหาซึ่งโทษที่จะกีดกันอยู่มิได้ อุปมาเหมือนแก้วมณีมีรัศมีอันบริสุทธิ์นั้น ขอถวายพระพร

สมเด็จพระเจ้ามลิந்த์ปิ่นประชากรได้ทรงก็ทรงพระโสมนัสตรัสว่า สมปฏิบัติจนามิ โยมจะรับไว้เป็นข้อวัตรปฏิบัติแห่งกุลบุตรอันเกิดมาภายหลัง อันเป็นปัจฉิมมาชนตาในกาลบัดนี้